

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

**Toledo, Francisco de
Coloniæ Agrippinæ**

23. Cui restitutio sit facienda.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

Cui restitutio sit facienda.

CAPVT XXIII.

Tertium caput discutiendum est, cui sit restitutio facienda. Aduerte, esse quatuor genera personarum, ad quas res aliqua pertinere possunt. Quidam sunt domini veri & legitimi rerum; quidam secundum quid, seu ratione alicuius potestatis; ut, qui detinet depositum alterius, locatum vel commodatum alterius, & denique quod alienum est. Quidam sunt hæredes verorum dominorum. Quidam sunt pauperes ipsi.

Sit igitur prima regula. Illi est restitutio facienda, à quo accepta est res; si accepisti à vero domino, ipsi est reddenda; si ab habente in deposito vel commodato, ipsi etiam est reddenda, quamuis possit etiã reddi vero domino. Sed cum est periculũ, ne ille non reddat vero domino, cum redditur, debet ille moneri, ut vero domino reddat: tamen hoc non est necessarium, sed sufficit ei reddere, à quo ablata est res. Excipiuntur tamen aliqui, quibus non est reddenda res, ita ut si reddatur, peccatũ sit, sed non contra iustitiam, ut obliget ad restitutionem, sed contra charitatem proximi.

Primus, qui excipitur, est latro: qui enim accepit à latrone, quod furto sustulerat, non tenetur ei reddere, quamuis id affirmet Caiet. verb. restituit. nec etiam tenetur secundum iustitiam domino reddere, ut vult Soto lib. 4. q. 7. art. 1. sed potest reddere latroni, tamen contra charitatem faciet nisi domino reddat: quod si timet sibi malum à latrone infligendum, nisi ipsi reddat, nec contra charitatem faciet reddendo, quod ab ipso recepit. Idem dicendum est de eo, qui accepit à puero, qui proprium non habet. Idem dicendum est de furioso, & de prodigo: quamuis, qui daret prodigo, qui vsurus sit malè pecunijs, contra charitatem non peccaret dando, ut dicit Soto, si ipsum moneret, ut bene expendere: si tamen daret illi, qui abusus est pecunijs contra iustitiam, alijs damnum inferendo, peccaret grauitè, sed non obligaretur ad restitutionem aliam. Excipiuntur etiam dominus, cum ita absens est, ut non possit ei commode, quod datum est, mitti; præferri si quod tenetur reddere, non accepit malè: si enim malè accepit, tenetur aliquot expensas

ex se

ex se facere, vt dominus verus suum habeat integrè, sed non, si benè accepit, nisi eum domini proprii expensis; cum verò nullo modo potest mitti, non ipsi facienda est restitutio, sed expectandum; & si nulla est spes, reputatur debum incertum.

De quo secunda regula sit: Cùm non extat verus dominus, nec is, à quo sublata est res, tunc hæredibus facienda est restitutio. Aduerte autem esse hæredes in duplici differentia: quædam sunt necessarii, qui non possunt exhæredari, nisi ex causa legitima, vt filij, patres; quidam non necessarii, quibus non obuenit hæreditas, nisi ex legato, vel deficientibus necessarijs, vt fratres & alij cognati. Omnibus his est restitutio faciendæ, quæ his, non ratione iniuriæ, sed ratione rei acceptæ, aut male acceptionis, debetur, suo tamen ordine: non enim res obuenit non necessarijs, existentibus necessarijs. At restitutio, quæ ratione iniuriæ fit, vt, ratione alicuius homicidij, non est nisi necessarijs faciendæ, secundum Soto lib. 4. quæst. 3. ad 3.

Deficientibus autem domino, & hæredibus, tunc sit restitutio, faciendæ est restitutio pauperibus. Per pauperes autem intelligimus etiam opera pia, quæ in hospitalia, in monasteria & alia pia conferuntur loca: nec opus est vt ista distribuatur per Episcopos, sed potest ipse qui habet, distribuere; immò si pauper sit, potest partem sibi retinere, vel totum, si toto indiget. Aduertendum tamen, quòd non debet talis distributio fieri, si veri domini cognoscuntur, aut nisi præmittatur de eorum diligentia, qua non præmissa, non vere satisfacit: immò si post dominus compareret, opterret iterum reddere, licet si diligentia esset præmissa. Similiter non possunt fieri compensationes de incertis dominis, nisi prius diligens inquisitio, vnde sibi notarij & procuratores caueant, qui videntur compensationibus, nulla facta inquisitione erga proprios dominos, faciunt vendentes vltra iustum pretium.

Quantum, quomodo, quando sit restituendum.

CAPVT XXIV.

Quantum autem sit restituendum, ex his, quæ diximus in explicatione eius, quid esset restituendum, magna parte notum est, solum tamen duo superiunt.